

BUTLLETÍ INFORMATIU

CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ

ENTITAT DECLARADA D'UTILITAT PÚBLICA
CREU DE SANT JORDI 1993

MEDALLA D'OR DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA AL MÈRIT CULTURAL

GRAN VIA 592, 1er - BARCELONA 08007 - Tel. 933 182 788 - **Juny 2003** - Número 1- 3a Etapa

EDITORIAL

EQUIP DE REDACCIÓ

Josep Bellet i Falcó
Direcció

Josep Ribera i Cerveró
Sots-direcció

Joan Jordi Duch i Sedó
Coordinació

Bonaventura Niubò i Niubò
Comunicació

Carles Gibert i Bernaus
Disseny gràfic i Impressió

SUMARI

Editorial, pàg. 1

Activitats del Centre, pàg. 2

Comarques, pàg. 5

Opinió, pàg. 6

Pàgines literàries, pàg. 7

Aires poètics, pàg. 10

Història, pàg. 11

Miscel·lània, pàg. 12

Els 75 anys del **CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ** constitueixen un referent immillorable per jutjar si les inquietuds i les il·lusions plasmades pels fundadors en els documents inicials han estat respectades i assolides per la nostra Entitat. Els resultats són enormement positius i meritoris, especialment si considerem que la major part de la vida del **CENTRE** s'ha desenvolupat en un lapse de temps de convulsions polítiques i socials completament desfavorables.

El **CENTRE** ve de lluny, va començar el trajecte en plena dictadura del general Primo de Rivera, enemic de la nostra cultura i de la nostra llengua. Aquell període nefast va ser seguit per uns anys de convulsió social i política fins arribar a l'abdicació de Don Alfons XIII, a la proclamació de la República i a la consecució del primer Estatut d'Autonomia. Aquests fets, per si sols, podien fer concebre l'esperança que quedava esbrossat el camí per a què les inquietuds i els sentiments que promogueren la creació del **CENTRE** podrien desenvolupar-se lliurement, sense entrebancs, d'acord amb la cultura i la personalitat lleidatana i catalana. Però no va ser així, el pitjor encara havia d'arribar; faltava superar una dictadura de gairebé quaranta anys iniciada amb tres de guerra.

Vagi el nostre record entusiasmada pels membres del **CENTRE** que suportaren estoicament tots aquells anys de lluita, en moltes ocasions clandestina, i ja ens han deixat, i expressem alhora la gratitud més sincera pels que encara són entre nosaltres, fermes al peu del canó com en els temps més difícils. El servei que van fer i estan fent, mai no els ho agraiem prou.

Però les nostres preocupacions encara no s'han acabat. La nostra llengua, la nostra cultura i la nostra personalitat continuen sense gaudir el reconeixement d'un Estat uniformitzador i, malgrat la democràcia, constatem a diari que els nostres drets sofreixen un assetjament indigne capaç de provocar, si badem, una dolorosa regressió.

L'ambient del **CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ** és un oasi de catalanitat, i en aquest ambient volem continuar desenvolupant les nostres activitats culturals i d'esbarjo. És per això que no podem prescindir de l'esperit combatiu que demostraren els fundadors del **CENTRE**; és per això que no podem lliurar-nos a un cofoisme irreflexiu; és per això que ens cal tenir ben present la història d'aquests 75 anys.

ACTIVITATS DEL CENTRE

1ER. TRIMESTRE DEL 2003

ASSEMBLEA GENERAL

El dia 27 de gener, a dos quarts de vuit de la tarda, va tenir lloc l'Assemblea general ordinària en la que s'aprova l'exercici de l'any anterior i els projectes i pressupost econòmic de l'any 2003.

En el mateix acte es procedí a la renovació de la Junta de Govern, sent elegida per aclamació la llista de socis presentada per a substituir els cessants.

JUNTA DE GOVERN

La Junta de Govern quedà constituïda segons el següent organigrama:

PRESIDENT

Sr. Lluís Teixidó i Alegret

SECRETARI

Sr. Joan Miquel Peguera i Marva

TRESORER

Sr. Josep Aran i Peralta

SOTS PRESIDENT 1r.

Sr. Josep Ribera i Cervelló

SOTS PRESIDENT 2n.

Sr. Conrad Ensenyat i Sacristan

SOTS PRESIDENT 3r.

Sr. Joan Jordi Duch i Sedó

VOCALS:

Sr. Bonaventura Niubò i Niubò

Sr. Josep Bellet i Falcó

Sr. Jordi Castellà i Soler

Sr. Jaume Borrell i Amorós

Sra. Mariona Canela i Marro

Sra. Rosa Cujó i Fornons

Sr. Josep Minguell

Sr. Francesc Mestres i Asamara

Sr. Isidre Roselló i Vives

PRESENTACIÓ DEL LIBRE SOBRE LA HISTÒRIA DEL CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ

La Junta de Govern anterior, presidida igualment que en aquest moment pel senyor Lluís Teixidor i Alegret, va creure que amb motiu del 75è aniversari del Centre, havia arribat el moment de plasmar en lletra impresa les il·lusions i els anhels vehements dels funda-

dors que, per mantenir-se espiritualment lligats a la terra que els havia vist néixer, havien creat una entitat que els agermanés i fos alhora un punt de trobada per compartir uns costums i uns records. I per què amagar-ho? els fes més suportable el corcó mortificant de la melangia. El llibre, però, havia de ser un testimoni de l'obra feta, havia d'evidenciar el treball, el sacrifici, el lliurament generós de tantes persones que en qualitat de simples socis o formant part de les diferents juntes de govern que durant la llarga vida del Centre, i d'una manera especial en temps adversos, havien treballat sense defalliment.

El llibre, magistralment concebut, espigant afanyadament en la memòria i en els documents generats per l'entitat, ofereix un treball meritori que endemés de merèixer el nostre agraïment, mereix també un lloc d'honor en la biblioteca particular de cada associat.

Manifestem el nostre reconeixement i la gratitud més sincera a l'Hble. Sra. Núria de Gispert i Català, Consellera de Justícia i Interior de la Generalitat de Catalunya, sense l'ajuda econòmica de la qual, aquest estimable projecte potser no hagués pogut realitzar-se.

El llibre ha agafat forma de la mà del conegut i ben-volgut amic Dr. Josep Solé i Sagarra, ex-president i treballador incansable que ha sabut compaginar perfectament records i informació escrita.

Presentació del llibre, "Història del Centre Comarcal Lleidatà". Dia 6 de febrer al Centre Comarcal Lleidatà de Barcelona. D'esquerra a dreta: Antón Sala Cornadó, Lluís Teixidó, president del mateix; Núria de Gispert, consellera de la Generalitat de Catalunya; i Josep Solé i Sagarra.

LLIURAMENT DE LA MEDALLA D'OR DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA AL MÈRIT CULTURAL al Centre Comarcal Lleidatà

El dia 14 de març a dos quarts de vuit de la tarda va ser lliurada al Centre Comarcal Lleidatà la **MEDALLA D'OR DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA AL MÈRIT CULTURAL**, concedida a la nostra Entitat en el ple municipal del dia 22 de desembre de l'any 2002. A l'acte hi van assistir el Conseller de Governació, senyor Josep Maria Pelegrí, insigne lleidatà i amic de Casa Nostra, i el regidor de Cultura de l'Ajuntament, senyor Ferran Mascarell.

LA GLOSSA DEL CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ va anar a càrrec del company Anton Sala-Cornadó, insigne poeta, prou conegut per tots nosaltres qui, amb el verb impecable que el caracteritza, glossà el treball que la nostra Entitat ha realitzat i realitza a favor de la cultura catalana.

Parlament del senyor Sala-Cornadó:

Quan el nostre president, l'amic Lluís Teixidor va demanar-me de fer la glossa del Centre Comarcal Lleidatà de Barcelona em va posar en un compromís. És difícil parlar d'una mare acollidora i sol·lícita que ha sabut aixoplugar-nos amb intel·ligència i amor durant els anys més foscos de la nostra vida i que, amb astúcia i esforç incansable, va saber organitzar i posar en escena activitats imprescindibles i de gran altura intel·lectual i humana al servei de Barcelona, de les Comarques de la terra ferma i al cap i a la fi de Catalunya. Si ho he acceptat és precisament per agraïment i per la alegria que em fa de veure amb perspectiva la feina tan ben feta i tan interessant d'aquesta criatura de setanta-cinc anys recent complits.

Per concretar-ho breument em cal evocar d'antuvi uns versos del poeta lleidatà Màrius Torres que ens van ajudar a resistir internament i a l'acció més decidida, amb la seva serenitat conquerida a cops de meditació i sofriment durant la derrota militar, civil, amb tota la família a França i una Mort imminent que el sotjava amb crueltat i a qui adreçava els presents mots un clar matí d'abril:

***Altiva segadora, que per beure'n la saba
Segueu el camp més fèrtil amb una falç de glaç.
De qué et val afollar les espigues sens nombre
si et cau una llavor de cada brot que culls?
Quan has passat, el món rebrosta a la teva ombra,
i orenetes vivents s'escapen dels teus ulls!***

Amb un milió de morts darrera, la mor és vençuda per l'esperit.

El Centre Comarcal Lleidatà, un grapat de ciutadans de la Catalunya eterna, posem mans a l'obra. Inventem estratègies com la del Cafè dels dissabtes que amb l'excusa de prendre cafè a les cinc de la tarda ens

evitàvem de demanar el permís governamental obligatori per fer qualsevol acte literari, altrament moltíssimes vegades denegat i, així, podíem llegir amb tranquil·litat o els versos o el que fos.

El ventall d'activitats d'ordre social i patriòtic ha estat ric i enriquidor. En citaré algun dels cabdals com l'ensenyament de la literatura en llengua catalana des dels inicis de la postguerra. L'organització dels primers recitals de la "Nova Cançó Catalana" amb el pas decisiu de les vetllades musicals, que aglutinant els diferents esforços que s'anaven produint arreu, culminaren amb el recital del diumenge 5 de febrer del 1961 al matí, i on cal destacar l'èxit de la versió catalana de "le jour ou la pluie viendra" de Giberd Becaud interpretada per Joan M. Rigol. L'acompliment del Curs "Les terres de Lleida en la geografia, en l'economia i en la cultura catalanes" resposta contundent contra l'intent malintencionat de segregació de les terres lleidatanes. Les jornades periòdiques de RETORN A COMARQUES fidels a la nostra vocació comarcal. La constància de la publicació d'un BUTLLETÍ de gran interès cultural i informatiu. El foment de l'escoltisme, la música, la dansa i el teatre. Les celebracions acurades de totes les FESTES TRADICIONALS. Les excursions culturals. Sense oblidar la cultura lúdica dels jugadors de cartes que totes les tardes, des de sempre, omplen la sala de joc, ni els campionats de BOTIFARRA I ESCACS. Un veritable servei als socis i al públic en general que assisteix als nombrosos curssets i conferències. I també, perquè no, tinc un record nostàlgic i abellidor dels balls populars que es feien tots els diumenges i dijous.

Tot això que he volgut destacar, sense precisar-ne noms ni detalls ho podreu completar, ara, amb la publicació que l'actual Junta de Govern com una mena de BUTLLETÍ ESPECIAL dedicat al 75è aniversari, ha tingut l'encert de gestionar.

L'agraïment és una virtut fonamental, indispensable per a la bona marxa de la societat. Agrair és donar les gràcies. I donar les gràcies és estar disposat a donar, en la mateixa mesura que hem rebut. Avui el C. C. Lleidatà ha rebut una medalla d'or. Puc assegurar-vos que seguirem exercint el servei el servei a les lleis més universals i solidàries.

Sóc de Tàrrrega

Vaig a Verdú,

Em dic CENTRE LLEIDATÀ

I no estic amb ningú

Perquè estic amb tothom.

Després d'aquest parlament el nostre president, senyor Lluís Teixidor, en presència d'un centenar de socis que l'acompanyàvem en la cerimònia del lliurament, va rebre de mans de l'excel·lentíssim alcalde de la ciutat, senyor Joan Clos, la medalla que honora l'Entitat a la que tenim la satisfacció de pertànyer.

El president, senyor Lluís Teixidor, manifestà al senyor alcalde l'agraïment del Centre Lleidatà i ens estimulà a tots per a seguir treballant, encara amb més entusiasme per assolir dia darrere dia objectius més elevats amb el següent parlament:

Excel·lentíssim senyor alcalde, Honorable Senyor Josep Pelegrí, Conseller de Governació i Relacions Institucionals, Il·lustres Regidors i Regidores de l'Ajuntament de Barcelona:

En nom propi i del Centre Comarcal Lleidatà, que m'honora presidir, us agraeixo pregonament, senyor Alcalde, aquest guardó que ens ha estat lliurat per l'Ajuntament de Barcelona: la MEDALLA D'OR AL MÈRIT CULTURAL.

També volem retre homenatge, agraiement i record entrançable als molts associats, gent valenta i abnegada que ens han precedit, començant pel grup de lleidatans fundadors de la nostra Entitat, l'any 1927, seguint pels ex-presidents, càrrecs de Juntes de Govern i tots els socis que han estat i són la suma de molts esforços que no han cercat mai el propi interès, sinó el del Centre al qual pertanyen, sobretot en els temps difícils, adversos per la nostra pàtria i la nostra identitat, en què varen defensar aferrissadament les nostres arrels, la nostra llengua i cultura catalanes, ells són els mereixedors que el Centre tingui aquest guardó.

També fem palès el record i l'agraïment per la bona amiga del Centre que tant ens ha ajudat en l'otorgament de l'esmentada MEDALLA, la Il·lustríssima

Senyora Joana Ortega i Alemany, Regidora d'aquest Ajuntament de Barcelona.

I fent un balanç d'on som i com hi hem arribat, cal que valorem molt positivament el suport i l'ànim que com a grup humà hem rebut de les nostres institucions.

La nostra entitat, com prou bé sabem, té l'origen en les comarques lleidatanes, i ufanosos d'aquest origen lleidatà, el nostre arrelament actual, és ben sabut, però, que n'és l'estimada ciutat de Barcelona i tanmateix de l'Ajuntament d'aquest cap i casal hem rebut suport per desenvolupar la nostra activitat i la nostra vinculació municipal passa primordialment pel districte de l'Eixample, on tenim la Seu Social, i s'ha de dir que, a tothora, les nostres peticions han estat ateses.

Amb motiu d'aquest 75è aniversari, hem editat un llibre memòria recopilant escrits i trets que cal recordar per tenir ben paleses les activitat i les persones que durant aquesta colla d'anys de vida de l'entitat han estat fidels a unes finalitats estatutàries, a uns valors i uns sentiments que donen testimoniatge de la seva estima vers el nostre Centre Comarcal Lleidatà del qual us fem lliurament d'uns exemplars.

I com a cloenda ens cal manifestar, que aquesta medalla ens encoratja per continuar desenvolupant aquesta tasca acceptada fa setanta-cinc anys al servei del coneixement de les comarques lleidatanes a Barcelona, de la llengua i cultura catalanes. I això serà possible, no ho dubteu, si podem seguir comptant amb les institucions i amb els socis del centre, que són el seu actiu més valuós per efectuar les referides activitats dins del marc de la nostra entitat, que és i volem que sigui moderna, plural, dinàmica i oberta al segle XXI.

Moltes gràcies.

En la mateixa cerimònia reberen la condecoració la senyora Aurora Altisent, dibuixant de la ciutat de Barcelona, el senyor Albert Manent, escriptor, el senyor Josep Pernaú, periodista i l'Agrupament d'Esbarts Dansaires.

CAMPIONAT DE BOTIFARRA

El dia 14 de març, l'Honorable Conseller de Governació, senyor Josep Maria Pelegrí, realitzà una visita al Centre Comarcal Lleidatà. El president, senyor Teixidor, li mostrà les diferents dependències del Centre i, amb l'avinentesa del començament del Campionat de Botifarra, l'Honorable Conseller va jugar una partida en companyia dels 178 participants en el campionat que omplien les sales socials de la nostra Entitat.

COMARQUES LLEIDATANES

SALUTACIÓ

Josep Pont i Sans (President de la Diputació de Lleida)

Des de fa molts anys, la Diputació de Lleida s'ha marcat com a objectiu que les comarques de Lleida siguin una referència per tot Catalunya, endegant diferents propostes encaminades a donar suport als nostres ajuntaments i a promocionar la riquesa que genera el nostre territori.

Des del Patronat de Turisme, que amb la campanya de l'Ara Lleida ha aconseguit un grau de coneixement i de fidelització del turisme molt elevat, i que ha estat capaç de desestacionalitzar la presència de ciutadans i ciutadanes de tot arreu durant tot l'any amb activitats que van des de la pràctica de l'esquí als esports d'aventura o les nombroses rutes que hi ha, passant pel Patronat de Promoció Econòmica, que ajuda a aportar riquesa econòmica per les nostres terres sent els impulsors de molts projectes dirigits a empresaris i emprenedors lleidatans, o l'aposta pel suport a les activitats culturals, amb el gran projecte, ja fet una realitat des de fa més d'un any de l'Orquestra de les terres de Lleida Julià Carbonell, com objectius que donen validesa a aquesta manera de fer valenta i decidida dels lleidatans, que hem sabut veure que la nostra potencialitat sobrepassa les pròpies fronteres de forma generosa.

Tot això és importantíssim. Cal que s'apliquin polítiques d'aquest tipus per fer que Lleida sigui un veritable motor de la Catalunya interior. Però el valor més alt, el valor indispensable és el que aporten les persones, aquells que, amb la feina del dia a dia ajuden a fomentar i donar a conèixer que les comarques de Lleida són alguna cosa més que les terres de ponent de Catalunya. Aquest valor tan important el donen entitats com el Centre Comarcal Lleidatà de Barcelona.

Tots som partícips de l'orgull que, per circumstàncies diverses, viviu lluny de les comarques de Lleida, porteu el nom de Lleida per tot arreu i defenseu aquesta pertinença a la terra ferma de ponent. Per això us encoratjo a què seguiu fent aquesta feina que, potser no té un ressò mediàtic espectacular, però que es transmet d'uns als altres de forma continuada. El coneixement i reconeixement del valor de les comarques de Lleida és una cosa que no s'està fent des de fa quatre dies, és una feina que ve de molt lluny, i vosaltres, des del Centre Comarcal Lleidatà de Barcelona en teniu molta part de responsabilitat.

Vosaltres des de la vostra entitat, nosaltres des de la responsabilitat que representem i els ciutadans des de les pròpies conviccions, seguirem treballant per tal que Lleida segueixi essent més que un punt sobre el mapa, perquè Lleida sigui aquest valor en alça que tots desitgem.

OPINIÓ

CANÇÓ DE BRESSOL

per Antoni Sala-Cornador

Parlament amb motiu de la presentació del llibre en commemoració del 75è aniversari del Centre Comarcal Lleidatà.

Aquest any en fa setanta-cinc del naixement d'una criatura col·lectiva que van batejar amb un nom, CENTRE i dos cognoms, COMARCAL LLEIDATÀ. I aquesta criatura l'han bressolat, l'hem bressolada i la bressolarem constantment. Els socis i els directius, els empleats, amics i dirigents administratius l'hi hem fet de pare i de mare i l'hem mirat i regat amb dedicació permanent i eficaç. Per això ara mateix he volgut fer-vos escoltar una cançó de bressol. La lletra és d'un poeta que va estar molt vinculat al nostre Centre, Sebastià Sánchez Juan i que pel meu gust és de les millors lletres de "cançó de bressol" que s'han escrit en llengua catalana.

Quan l'actual Junta de Govern va encarregar-me d'escriure una col·laboració per a la Memòria històrica dels nostres 75 anys de vida, vaig enllestir un breu resum del Cafè dels Dissabtes i dic en un moment concret: "Era dels pocs llocs de Barcelona on es vivia democràticament i sense embuts. He dit que no es demanava permís a governació (Mentre preniem cafè, anàvem llegint poemes i contes o el que fos), però teníem l'honor de comptar amb la presència de l'il·lustre censor i gran poeta avantguardista en els seus començaments, (I aquí -oh distracció de les distrac-

cions!- vaig oblidar-me el nom i cognom del poeta que ara vull ressaltar públicament) Sebastià Sánchez Juan de qui suara acabo de parlar-vos, tot i que reproduïa uns seus versos i reconeixia que va evitar-nos algun disgust amb les autoritats.

Sé que amb la seva molèstia no li hauria molestat l'absència del seu nom. Sabia molt bé que és gràcies a la feïnada de tots els sers anònims que el món progressa i va endavant. Altrament el treball que ara us presenta amb tant d'encert la Junta Directiva, com una mena de butlletí especial dedicat al 75è aniversari del nostre estimat Centre Comarcal Lleidatà, deu tenir errors, errates, descuits i males o incompletes informacions, tal com és normal en llibres d'aquesta importància. M'arrisco a dir que una gran obra social, o d'art, o literària, no serà una Gran Obra sense les seves simpàtiques, inevitables i humanes equivocacions!

És molta la feina ben feta.

Són molts els anys difícils.

Són molts els bons records de gent que ja no està entre nosaltres.

És molt l'agraïment, pels serveis, els jocs, les tertúlies, els ensenyaments, la música, les simpaties, el sopluig arrecerat, gràcies als quals la vida fou més feliç i lliure.

De tot això i molt més ens parla la Memòria que avui tenim entre les mans.

VISCA EL CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ!

VISCA CATALUNYA!

NON NON

(Text de Sebastià Sánchez Juan)

*Dorm fillet meu, gegantó de la mare,
dorm sense enuig que la nit és molt clara.
No ploris, no, xamosia amorosa.
No ploris, no, clavellet de pastor.*

*Perla del mar, llum de l'alba, no ploris,
Dóna't, somriure entre vels il·lusoris.
Àngels del cel hi aprimorin tonades.
Àngels del cel, violetes i mel.*

*Pren de mos pits nodriment, llepolia,
fins a les dents de ma sang vida mia.
Aire d'encant frescoreta de puntes
Aire d'encant t'adeliti al voltant.*

*Tra-la-ra-là, la non-non non-no-neta,
Dorm gegantó de la teva mareta.
No ploris, no, xamosia entelada,
No ploris, no, clavellet de pastor.*

PÀGINES LITERÀRIES

LA TROMPETA DEL PESCATER

(Conte d'un altre temps) per Josep Bellet i Falcó

Els que deien que en Joanet era l'home més baixet, magre i escanyolit del poble no exageraven gens. Lluïa sobre els ossos una cotna groguenca i arrugada com la pell d'una pansa. Era un bot vell i eixarreït com els que es veuen penjats per les golfes de cada casa de pagès. No pesaria més de quatre arroves, en brut, és clar, incloent-hi els pantalons i el jec sis talles grans que portava tot l'any. Obsequi del germà.

La seva dona, la Roseta, era ben bé el contrari: alta, més ferma que un tossal, i tan curta de llums com llardosa d'aspecte. Sempre anava vestida amb la mateixa roba: una bata estampada fosca i bruta que li arribava als peus. De lluny, més que una dona, semblava una tenalla amb potes.

Nosaltres, la canalla, la coneixíem per "la tona", perquè era ben cert que la pesava. De vegades, parlant d'ella i el Joanet, ens enfangàvem en discussions bizantines, perquè no podíem entendre que dues persones que mengessin al mateix pessebre obtinguessin uns resultats nutritius tan diferents: ella tan grossa i l'home tant escanyolit.

-Bestieses del metabolisme -sentenciava el germà d'en Jornet, que era el metge del poble, i després afegia: la Roseta s'engreixa amb pa i olives, i al pobre Joanet sembla que el purguin.

Segurament el criteri galènic era ben encertat, perquè a la Roseta ningú no li va veure menjar mai res que no fos pa i olives. Pa negre de postguerra i olives negres, mortes pel fred o per la sal, o olives adobades amb salmorra. A l'hivern menjava arrecerada al sol, a l'estiu escarxofada a l'ombra, sempre en una cadira mitjana de boga, vella i ronyosa com la bata.

Considerant la miserable situació econòmica d'aquell desgraciat matrimoni hom no podia deixar de preguntar-se per què votaven sempre pels de dreta. Un govern esquerrà segurament no els hagués portat a taula un plat millor, però el seu vot almenys hagués servit per a agrejar la carn d'olla del seu germà, un senyor ben plantat, alt i gros, que endemés de ser metge havia heretat els béns de la família, que no eren pocs.

Però el migrat Joanet tenia un gran concepte dels llaços familiars i de les fidelitats polítiques. Ell havia nascut germà de son germà al si d'una família molt dreтана, i sempre jugaria al mateix pal.

El metge, home molt cultivat, pensava que, a la llar-

ga, les fidelitats més submises arriben a cansar si, d'una manera o altra, no reben alguna mena de compensació i, generós que era de naturalesa, decidí que havia de gratificar el Joanet a la primera oportunitat que es presentés.

I l'oportunitat va arribar quan les tropes "nacionales" formades essencialment per moros i italians, alliberaren el poble de les urpes del "ejército rojo", l'exèrcit republicà, volien dir. El fet va succeir els primers dies de gener del "Tercer Año Triunfal" de l'època franquista. Pel Joanet, aquell dia, va ser com veure sortir el sol, i amb el sol naixia l'esperança.

El primer Ajuntament que es feu càrrec d'un poble que havia sofert catorze bombardejos, necessitava un algutzir que a la vegada fes de pregoner. I el metge va pensar que aquesta era l'oportunitat d'afavorir el germà. Va jugar fort, perquè la plaça tenia força pretendents, però en aquells temps, el metge d'un poble, especialment si era de dretes, representava alguna cosa i, naturalment, el Joanet va aconseguir l'endoll.

I vet aquí que ja tenim l'escanyolit situat en un lloc de treball respectable, exercint una feina que requeria una gran dosi de responsabilitat, però que, en compensació, conferia autoritat i respecte, dues qualitats que a cal Joanet havien escassejat sempre.

És clar que, a la casa del pobre no és mai complerta l'alegria i, immediatament, sorgí el primer problema. Ja hem dit que el Joanet era una migradesa d'home i, és clar, el vestit d'algutzir, un uniforme gris amb els botons daurats, li hagueren de fer a mida, perquè les talles que li anaven bé només les fabricaven en pantalons curts. La gorra encara va ser més problemàtica. Li van comprar la més petita que trobaren, però així i tot, aquella gorra era com una garbella pel seu cap, li ballava, se li enfonsava fins a les orelles que, afortunadament, eren grosses i obertes com ventalls i podien frenar-la. El problema el tenia, pobre home, el dia que feia vent i havia de sortir a fer els pregons: En una mà hi portava la trompeta, a l'altra, un paperot de color fosc amb els pregons escrits, la gorra, mal encaixada al cap i, al primer cop de vent se la hi enduïa i tot eren corredisses d'un cap a l'altre del carrer empaitant la tapadora.

He anomenat la trompeta. Marededéu, la trompeta! La trompeta del Joanet va ser un problema dels més greus que hagué d'afrontar aquell Consistori Municipal en el "Tercer Año Triunfal".

No és que en aquells temps escassegessin, les trompetes. En aquella època, de trompetes i timbals

n'hi havia per tot arreu. I no us penseu que fossin trompetes i timbals de juguina. No! Eren trompetes i timbals de debó, sonaven amb veu de comandament, servien per a manar i fer creure, per a fer marcar el pas, per a fer tibar el llom als més reconsagrats. Eren trompetes i timbals que havien de portar-nos *“del Imperio hacia Dios”*.

Al Joanet, és clar, li van comprar una eina d'aquelles sense adonar-se que per fer-la sonar calien llavis i pulmons, i el Joanet no tenia ni una cosa ni l'altra. Com hi ha d'haver pulmons allí on no hi ha carcassa? Com hi pot haver llavis allí on no hi queda cara? La boca del Joanet semblava el forat d'una barrina.

Dies s'hi va passar, bufant, però... ca! Aquella maleïda trompeta donava sempre un to espifiat.

Algú va suggerir que si en Joanet no podia arrencar-la se li canviés la trompeta per un timbal i anuncies els pregons fent un redoblament. La idea semblava raonable, però, aquí el problema va sorgir per part de la Roseta, doncs, si algun dia li toqués fer els pregons, perquè en Joanet caigués malalt, cosa que succeïa ben sovint, ella era incapaç de fer un redoblament, perquè el timbal penjat en bandolera en una panxa tan descomunal, situava la peça massa lluny de les mans i no hi havia manera de fer-la maniobrar correctament amb les manilles.

Enmig de l'enrenou, el Joanet, que veia perillar l'endoll, feu treballar enginyosament el magí i va trobar la solució, però no s'atrevia a exposar-la tement que els regidors es formessin un mal concepte del novell algutzir, perquè aquella idea feia una certa ferum de comunista.

En vista que passaven els dies i el problema resultava insoluble, en Joanet va decidir parlar amb el Consistori i exposar-los tímidament el seu parer.

-Senyor batlle -va dir-, si estigués disposat a realitzar una expropiació, jo li puc garantir que estic en condicions de fer sonar una trompeta.

-Quina trompeta? -preguntà el batlle.

-La trompeta del pescater.

-La trompeta del pescater, desgraciat? -va cridar el cap municipal- Que no t'adones que aquella trompeta és vella, està plena de greix i fa una pudor de sardina que quan sortiries pels carrers a fer els pregons et seguirien tots els gats del veïnat? Endemés, que no veus que si expropiéssim la trompeta del pescater vulneraríem els principis de la dreta i quedaríem convertits en uns sers tan menyspreables com els governants d'esquerra? El que em proposes és un disbarat, una mena de Cavall de

Troia pel *“Glorioso Movimiento Nacional”*. Encara tinc principis Joanet! Tu que et penses! -tronà, mig boig, l'alcalde.

El pobre algutzir va recular unes passes espantat i, cap cot, va marxar cap a casa amb la cua entre cames. No entenia res, no coneixia ningú que es digués Troia i tingués un cavall.

Afortunadament, els regidors li van fer veure, a l'alcalde, que la trompeta del pescater, que funcionava mitjançant una simple llengüeta, era la solució adequada, l'eina que l'algutzir necessitava i que, per expropiar una trompeta vella i engrutada no es posaria en perill la solidesa i el bon nom del règim.

I va passar el que havia de passar: el pescater es quedà sense trompeta i, -Tan de bo es morís aquell que hi arribi a bufar) -va dir, enfurimat, aquell desraonat republicà.

L'alcalde, per evitar que els gats anessin darrere l'algutzil va fer netejar l'instrument a consciència i amb una bona dosi de “Netol”. Els felins romangueren tranquils, però, sorgí un inconvenient pitjor: quan en Joanet feia els pregons, les dones, acostumades al toc de la trompeta del pescater, sortien de casa amb la senalla per anar a comprar peix, i com que no hi havia peix, tornaven amb la senalla buida i amb un empenyament que no et dic res.

El veïnat va acabar acostumant-s'hi i, fins i tot aprenueren a distingir si qui tocava la trompeta era el Joanet o la Roseta. El d'ella era un toc vigorós, potent, sadoll de vida; el d'ell era un toc feble, desvalgut, malaltís.

A poc a poc, la bufada del Joanet, per més que s'hi esforçà, s'anà eclipsant; tot ell va anar apergaminant-se, les galtes se li esgrogueïren i l'home s'anà fonent com una espelma... Fins que un dia, bufant, bufant, se li va escapar l'ànima pel tub de la trompeta i es va tombar al mig del carrer tot arrugat, desinflat, igual que un espartall que hagués fet caure el vent.

La Roseta va resistir més temps, però també va anar aprimant-se, aprimant-se, i la bufada, de dia en dia, va anar sortint més feble. Ella volia enganyar-se dient que allò li anava bé, perquè perdia pes i cada setmana s'havia d'estrènyer aquelles bates fetes per a vestir la “Moby Dick”. Quan no hi hagué remei, el metge, son cunyat, li diagnosticà una anèmia que la portà sota un xiprer. Les autoritats intentaren fer creure al veïnat que la trompeta del pescater republicà tenia algun embruixament, una maledicció, un malefici propi de la gent descreguda i esquerrana. Però ningú no els en feu cas.

La veritat anava per un altre camí. Amb la República el Joanet i la Roseta menjaven pa i olives, però en arribar el “*primer Año de la Victòria*”, en aquells temps gloriosos en què les autoritats esmerçaven més temps en substituir una “*lengua de perros*” per “*el idioma del imperio*”, en aquell temps que els inspectors de la “*Fiscalia de Tasas*”

arrabassaven sense miraments als pagesos al blat i les olives i les estraperlaven, al Joanet i a la Roseta arribà a escassejar-los, fins i tot, la miserable pitança a la que estaven avesats. I a força de bufar i fer pregons d'aquells que servien per a manar i fer creure, s'anaren desinflant i, primer ell, i ella al seu darrere, van acabar lliurant l'ànima a Déu.

PERLES QUE FAN PENSAR

- *A la major part dels que no volen ser oprimits no els disgusta ser opressors.*
(Napoleó)
- *Ben mirat la llibertat política és una faula imaginada pels Governos per adormir els seus governats.*
(Napoleó)
- *El joc compleix una alta missió moral. Serveix per arruïnar els idiotes.*
(Santiago Ursulina)
- *El savi no diu mai tot el que pensa, però sempre pensa tot el que diu.*
(Aristòtil)
- *La submissió i tolerància no són el camí moral, però freqüentment són el més còmode.*
(Martin Luther King)
- *La justícia es defensa amb la raó i no amb les armes. No es perd res amb la pau. Però es pot perdre tot amb la guerra.*
(Joan XXIII)
- *L'error més gran de Déu és no haver donat dues vides a l'home: una per assajar i una altra per actuar.*
(Victorio Gassan)

AIRES POÈTICS

ODA DE TRES RALS

(a Bertolt Brecht) per Ricard S. Güell

1er.

*La bruta Barcelona tan farcida de plors,
de flors humils
del Raval, de planys i sentiments ferits,
rialles pagades a baix preu,
ferides de xeringues sense crit.*

*La bruta Barcelona dels pidolants
que accepten mal destí,
dels carrers torts i estrets,
regnat el gris
de llàgrimes que ofeguen ben endins.*

*La bruta Barcelona del món prostituït
d'infants mancats d'entrada al paradís.*

2on.

*La neta Barcelona de fonts escumejants,
banca i jardins,
amples avingudes i passeig polít;
imatge en fals venent
luxe en tuguris rics.*

*La neta Barcelona,
vida feliç que ignora
les mancances dels malastrucs veïns
que són a dues passes
d'un no llunyà confí.*

*La neta Barcelona, la del reial palau,
que n'és la tapadora, no pas d'un món com cal.*

3er.

*Ets gran, gran Barcelona;
amb poble treballant, vaixell ingent
amb massa capitans, amb massa jerarquies,
amb massa aprofitats:*

*Que ets gran, gran Barcelona!
-Alienant-
que tens altres miratges que són al nostre abast,
que tots som fills d'un poble?
Ben cert; no ho discuteixo pas.*

*La neta Barcelona de mil espills d'engany!
Que ets bruta, Barcelona! Però t'estimo Tant!*

SARDAMENT

(Premi Tot Bellvitge, Novembre 1999)
per Ricard S. Güell

*Sardana: dansa, mel i mató
amb esperança de benaurança
vers l'horitzó.*

*Dansa galana, d'anhels germans,
sigues rotllana de raça humana
que estreny les mans
per ser més bella, la més gentil
dolça poncella de meravella
d'un pit humil.*

*Suau argolla; no a comparar!
No ets nècia o folla, aigua ets que brolla
per sadollar*

*brava au exclosa d'un xic balcó
on hi reposa formosa rosa
que es bada en flor.*

*Ja plora i canta l'aura d'abril,
randa en complanta que es broda amb planta
d'argent i fil*

*d'or i polsim. Besant l'espai,
nota ets divina, tan noble i fina
que no es fon mai!*

*Tu n'ets, sardana, per cims i plans,
veu casolana, la deu ufana
dels catalans!*

L'ENARDIDORA AXHORTACIÓ

Per Miquel Planes

*Aviva't, oh lumínic vent d'audàcia
i arrasa el bosc de fosques de l'esglai
fins a l'última rel, amb pertinància,
perquè un rebrot no pugui ser jamai.*

*I tu, damnat al pal de la desgràcia,
no esperis indult gratis d'un cel franc.
Sols amb diners d'esforç heuràs la gràcia.
Amb zel tossut afronta l'entrebanc.*

*Enèrgic tensa els músculs del teu geni,
i amb forts esbats de segles i mil·leni
trenca els lligams, i escanya el vil voltor.*

*Esquiú al curt abast de la peresa,
al cap del llarg camí d'heroica empresa
hi ha un paradís, i tu en pots ser senyor.*

Aviva't, oh lumínic vent d'audàcia.

PERSONATGES DE CATALUNYA

EL GENERAL MORAGUES

Catalunya ha estat, i encara continua sent, el ruc dels cops d'una parella de veïns que no ens els mereixíem. Catalunya ha estat dividida i maltractada per dos Estats poderosos ansiosos d'anorrear-nos emmordassant la llengua, la cultura i la història pròpia. Però no se n'han sortit... encara. Cervantes diu que els catalans som gent "enutjada, terrible, pacífica, suau, gent que amb facilitat dona la vida per la seva honra". Vet aquí una definició del que som, o del que hauríem de ser: gent de seny i de rauxa. Però després d'haver exercit el seny durant tants anys fa la sensació que ja hem arruïnat la pròpia estima. Ens manca determinació, ens manca la pensada capriciosa, ens manca una mica de rauxa.

Aquest racó del butlletí el dedicarem a parlar dels personatges catalans que hauríem de prendre per models, persones que feren del seny i de la rauxa la causa de la seva existència.

Començarem pel general **MORAGUES**

Josep Moragues i Mas (o Sobrevia). Durant molt temps se l'ha considerat nascut a Joanetes o a Sort. La conclusió certa, però, és que va nèixer a Sant Hilari l'any 1669, i morí a Barcelona l'any 1715.

Pagès de professió, fins als 25 anys, fins que al 1694 fou cridat pel veguer d'Osona i s'inicià en la vida militar (guerriller). Partidari dels àustries desenvolupà un paper molt important en la guerra de Successió. L'any 1705 fou ascendit a coronel i col·locat al front d'un regiment. Dos anys més tard era nomenat governador de Castellciutat i cap superior de les fronteres de la Seu d'Urgell. El 1709 assolí el càrrec de general de batalla. Afeblit per una malaltia es retirà a Sort l'any 1713. Però quan Felip V, per capgirar la guerra es dedicava a comprar voluntats a bon preu, quan el poble català cantava amb sentiment general "Inglesos han faltat - Portuguesos han firmat - Holandesos firmaran - i al fi nos penjaran", quan en el tractat d'Utrecht signat a esquena de Catalunya, Espanya donava a perpetuïtat Gibraltar i Menorca a Anglaterra, Sicília al duc de Savoia, Nàpols i Milà a l'emperador, i les darreres tropes del mariscal i virrei Stahremberg abandonaven Barcelona a l'estiu del 1714, Moragues, torna a la lluita per defensar el que restava del país.

Catalunya, abandonada pels aliats, seguia en peu de guerra. A la Barcelona assetjada s'hi produïa un esclat de fe o de superstició: sermons durant el dia,

processons a les nits, flagel·lacions, rumors de creus de Santa Eulàlia aparegudes en el cel durant la nit, mosques al sepulcre de Sant Narcís. S'exposaven relíquies i sagraris. La Mare de Déu de la Mercè era nomenada generalíssima, les banderes dels miquelets i la Coronela ostentaven imatges de marededéus i de sants, la processó de les tretze donzelles: tretze noies pobres de l'Hospital de la Misericòrdia de l'Hospital de la Santa Creu, cobertes amb fantasmagòrics vels negres, amb atxes i ciris encesos anaven en pelegrinatge a Montserrat.

Però Villarroel, el defensor de Barcelona, només pot oposar uns 7.000 homes contra els 40.000 del duc de Berwick, el mercenari fill d'Anglaterra venut al francès.

Barcelona sucumbeix l'11 de setembre. Catalunya perd la seva condició d'Estat i en conseqüència, la Diputació del General perd la sobirania en l'ordre públic, en les unitats militars, en la justícia, en la concessió de donatius al monarca i en l'aplicació d'impostos, en el comerç i la banca, en educació, en sanitat, en obres públiques, en defensa de la legalitat.

Perduda Barcelona, Moragues torna a Sort, però per poc temps, perquè cridat pels borbònics hagué de tornar a Barcelona. Intenta escapar-se cap a Mallorca, però fou detingut i els seus béns segrestats. Jutjat sumaríssimament, torturat i condemnat a mort. Mort a garrot i esquarterat després. El cap col·locat dins una gàbia fou penjat per escarment dels catalans al Portal de Mar. I malgrat els precis de la seva muller allí va romandre exposat durant dotze anys.

El general Moragues és un heroi i un màrtir que Catalunya no pot tenir a l'oblit. Només la repressió soferta durant gairebé tres-cents anys justifica, en part, la nostra mesquina. El general Moragues mereix un lloc de predilecció en el cor de cada català i un monument mes digne que el que ara té. La història de Catalunya s'ha de portar al carrer i sembla que les nostres autoritats no hi pensin gaire.

MISCEL·LÀNIA

EL GOS

Diuen que el gos és el millor amic de l'home, però les dones se l'estan fent seu. Fa més de nou mil anys que els anglesos ja el tenien com animal domèstic, però les restes més antigues d'aquests simpàtics animals han estat trobades a Amèrica del nord (sempre els primers, aquest) i daten d'uns 8.300 anys abans de Crist. Així que, l'amistat ve de lluny.

Diuen alguns entesos que va ser durant el període glacial, quan una gran part d'Europa i Àsia estaven cobertes de gel, que es produïren les primeres trobades entre els cadells de llop i els humans.

Els gossos pertanyen a la família dels Cànids en la que hi trobem els llops, les guineus, els xacals i algun marit violent.

Tot i que les característiques dels gossos són prou conegudes, donarem unes dades sobre les més importants:

Deixant a part els llebrers, que tenen la vista més fina, la resta de camarades de l'espècie més aviat haurien de posar-se ulleres. L'oïda la tenen molt desenvolupada, són capaços de percebre freqüències de 35.000 Hz mentre que els sers humans ens hem d'accontentar amb 20.000, això els qui no necessiten audífon. El gust també el tenen excel·lent, i no us podeu imaginar com gaudiren amb un bon plat de canelons i un entrecot a la graella. Però els botxins de veterinaris els recomanen galetes insípides elaborades amb un premsat de serradures. L'olfacte també és una eina de primera, localitzen fàcilment una presa, i són capaços de seguir-li el traç fins a capturar-la. Això, però, també ho fa un home durant la primera fase de l'enamorament.

I per acabar, una advertència: els gossos tenen el mal hàbit de fer-se caca pel carrer, i molts dels seus amos i ames la barra de no recollir-la.

SI NO VOLEM PERDRE LA LLENGUA, MILLOREM-LA

per Enric Sancho i Berga

Sóc l'Enric, actual professor del Centre Comarcal Lleidatà lloc on imparteixo classes de català des de fa vint anys. Crec que el català és una eina bàsica, necessària i vital per al futur del nostre país. No deixem que la llengua i tot el que l'envolta ens llisqui de les mans. Hem de cuidar la llengua i respectar-la per damunt de

tot l'hem de conèixer millor, perquè la tenim una mica arraconada. No deixem que això succeeixi.

Abans feia esment d'aquestes classes: són disteses, amenes i de fàcil comprensió. És per això que pot venir tothom qui vulgui a fi que coneguem la llengua catalana i senzillament estarem fent una mica més de país amb la vostra col·laboració pel bé de la llengua. Abans de començar el curs vinent se us avisarà oportunament. Salutacions i gràcies.

Amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona
Relacions Ciutadanes
Districte de l'Eixample

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social
Direcció General d'Acció Cívica

Diputació de Lleida

PATRONAT DE PROMOCIÓ
ECONÒMICA DE LLEIDA